

På uglejagt i Sønderjylland

Den store hornugle har kronede dage i Jylland. På 25 år er bestanden vokset fra nul til omkring 50 ynglende par – og tilsyneladende bliver der bare flere og flere. MiljøDanmark tog til Sønderjylland for at få et glimt af en af Danmarks største fugle.

Under hornuglens redeplads finder Jens Hjerrild Hansen uglens karakteristiske efterladenskab: Uglegylpet. Bl.a. med et imponerende stort næb fra en bekkasin.

På uglejagt i Sønderjylland

Med det yderste af fingerspidserne nærmest strejfer Jens Hjerrild Hansen rypefødderne, der sammen med to-tre andre sæt fuglefødder dingler i en snor fra bakspejlet. Som en indiansk talisman. En lykkeamulet, der kan give os held i jagten på en af den danske naturs senest genkomne og mest imponerende fuglesilhuetter: Den store hornugle.

Vi er i Sønderjylland. På vej ud til en grusgrav nær Gram, hvor hornuglen har ynglet. Gennem den regnvåde forrude kan vi iagttage kvæget, der fredsomligt græsser på hver side af vejen.

Men årstiden er helt gal, fortæller Jens, der er skovfoged i Skov- og Naturstyrelsen og fuglemand om en hals. Netop nu, sen sommer og tidligt efterår, er fuglen så at sige fløjet: Rederne er forladt, ungerne på vingerne, og de voksne fugle beskytter derfor ikke deres territorium i samme grad som ellers. Derfor er hornuglen svær at finde netop nu.

"Hov! Se dér..."

– Havde vi nu været her, mens der var æg eller unger i rederne, så var der nærmest garanti for at møde den store hornugle, fordi vi ved, hvor flere af redepladserne er, forklarer Jens, mens han parkerer den store Transporter på en øde grusvej, der leder os frem mod første stop på dagens hornuglejagt: Grusgraven.

– Vi ved, at den har haft sin rede derovre, forklarer Jens Hjerrild Hansen og peger over mod den stejle skrænt på den anden side af grusgravens dyb. Han sætter kikkerten for øjnene og afsøger systematisk trætoppene.

– Det er et helt klassisk redested for hornuglen. Sådan et par meter under toppen og på en stejl skrænt. Så er reden vanskelig at komme til for de dyr, der kunne finde på at stjæle æggene.

Men selvom den store hornugle, som navnet antyder, er stor med et vinge-

fang på næsten to meter, en længde på 75 cm og en vægt på helt op til tre kilo, så kan den være ualmindelig svær at få øje på i naturen, fortæller Jens: Den sidder typisk højt i træerne – helt stille og tæt ved stammen, hvor dens spættede fjerdragt glider i ét med skyggerne. Den er en fuldstændig lydløs flyver, og her om efteråret er dens endda meget kraftige tuden, som kan høres helt op til fire kilometer borte, sjældent. Uglen tuder mest vinter og forår, hvor hannen er mest aktiv.

– Hov! Se dér, udbryder Jens pludselig og peger på skrænten over for os.

99 års fravær

Det er – desværre – ikke en stor hornugle. I stedet ser vi et imponerende adræt rådyr kæmpe sig vej op ad den næsten lodrette og tæt bevoksede skrænt overfor. Efter nogle minutters indædt kamp, når dyret kanten, kigger et kort sekund

FOTO: FOCI

forskræmt i vores retning – inden det forsvinder i en ujævn galop.

– Sådant en grusgrav her er også god for hornuglen, fordi den har relativ let adgang til sine fødekilder. Den er ikke kræsen og tager både mosegrise, pindsvin, rotter, andefugle, duer og måger. Det er jo en stor fugl, og man har faktisk bevis for, at den store hornugle har taget både hejrer, katte, rævehvalpe og små hunde – selvom det absolut hører til sjældenhederne, fortæller Jens på vej tilbage til bilen.

Grusgraven gav ingen ugle, men Jens kender en anden redeplads, hvor der er chance for at få fuglen i øjesyn.

Konkurrent til andre rovfugle

Vi er kørt nogle kilometer væk fra grusgraven og følger i hælene på Jens ind gennem skoven. Han forklarer os, at uglen tit vælger at bygge sin rede højt oppe i fritstående træer, så den let kan

flyve til og fra. Og i en lysning ser vi den pludselig. Altså reden – og stadig ikke fuglen.

– Men se nu her, siger Jens med lidt mere begejstring i stemmen. På jorden under reden ligger en underlig, halvsumpet klump et eller andet. Det er nærmest på størrelse med en grapefrugt, og Jens roder ivrigt med fingrene i det, der nu viser sig at indeholder både knogler og pelsrester. Det er uglegylp fra den store hornugle. Næbbet fra en dobbeltbekkasin dukker op fra resterne.

– Det viser lidt om, hvor store byttedyr, den egentlig kan tage. Det er noget af et næb at få ned gennem halsen – og op igen, siger Jens og holder det otte-ti centimeter lange næb op mod lyset. Kikkerten kommer frem igen. Men uglen er heller ikke her.

– Som jeg siger: Det er en svær årstid lige nu. Selvom den er i stor fremgang, og vi regner med, at der yngler i hvert

Den store hornugles latinske navn er *bubo bubo* – pga. dens karakteristiske kraftige tuden, som kan høres flere kilometer borte. Det er verdens næststørste ugleart – kun overgået af en fætter fra Indien – med et vingefang på næsten to meter. Hunnen er størst og kan veje op mod tre kilo, mens hannen "nøjes" med en maxvægt på ca. det halve. Den store hornugle kan blive helt op til 60 år i fangenskab.

FOTO: FOCI

Hornuglen i fremgang

Den store hornugle har været i konstant fremgang i de sidste ca. 25 år. Den danske bestand blev fuldkommen udryddet i 1885, hvor man i Tjele ved Viborg skød den sidste danske store hornugle. Men præcis 99 år senere var den tilbage som dansk ynglefugl, da et par slog sig ned i Sønderjylland. Siden 1984 har bestanden udviklet sig, og hornuglen yngler nu over hele Jylland.

Den nye danske bestand er indvandret fra Tyskland, hvor et storstilet genudsætningsprojekt har skabt en stor tysk bestand. Den store hornugle er imidlertid vandskræk – i hvert fald flyver den ikke gerne over vand, og derfor er det ikke sandsynligt, at bestanden også breder sig til Fyn og Sjælland foreløbigt.

Den store hornugle er totalfredet i Danmark.

fald 50 par i Danmark lige nu – heraf tre eller fire par alene her i området, så er det stadig en ekstremt sjælden fugl, understreger Jens.

Der har været røster fremme om, at den store hornugles fremgang ligefrem truer andre store rovfugle herhjemme – som fx duehøgen. Men Jens er knap så skråsikker:

– Det er klart, at duehøgen og den store hornugle lever de samme steder og i nogen udstrækning af de samme fødekilder. Så de er i konkurrence med hinanden. Og duehøgen er i tilbagegang herhjemme. Men jeg vil mene, at der i hvert fald er meget mere i det end hornuglens fremgang: Selvom det er ulovligt, så ved vi, at duehøgen bliver jaget i rovfuglefælder i Danmark. Desuden har vi i flere omgange oplevet store skovfald efter stormvejr, og det har fjernet en lang række af duehøgens naturlige

redesteder – den kan ikke, som hornuglen indimellem gør, placere sin rede i grusgravenes skrænter. Den er afhængig af de høje træer.

Vinden i sidespejlet

Vi bevæger os langsomt og modvilligt ud af skoven igen. Dårlig årstid eller ej – det havde været fantastisk at krone dagens skovtur med et glimt af Europas største ugle. Men den vil ikke, som vi vil – og den eneste tuden, vi hører denne dag, stammer fra vinden i sidespejlet på Jens' bil.

Helt forgæves har dagen dog ikke været. Ud over rifter fra brombærranker, et sjældent kig på ryggen af et rådyr og en klump hengemt ulegylp, byder dagen også på et lille pift til aftensmaden.

Pludselig spotter Jens nemlig en lille flok gyldent lysende rørhatte i skovbunden. Det viser sig at være lærke-

rørhatten, som – ud over en lidt slimet overflade – udmærker sig ved velsmag og i dette tilfælde rigelige mængder. Vi samler en hel lille pose, inden vi igen sætter os ind i tørvejr i bilen, og Jens for sidste gang knipser til fuglefødderne i forruden.